МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет географічний
Кафедра раціонального використання природних ресурсів і охорони природи

Затверджено

на засіданні кафедри *раціонального використання природних ресурсів і охорони природи*
факультету *географічного*
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31.08.2023 р.)

Завідувач кафедри доц. І.М. Рожко

Силабус

з навчальної дисципліни
"Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування",
що викладається в межах **ОПП "Географія"**
другого (магістерського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності **106 Географія**

Львів-2023

Назва курсу	**Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування**
Адреса викладання курсу	вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000 Географічний факультет, Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра раціонального використання природних ресурсів і охорони природи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	10 Природничі науки, 106 Географія
Викладачі дисципліни	Теліш Павло Степанович, кандидат географічних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	pavlo.telish@lnu.edu.ua https://geography.lnu.edu.ua/employee/telish-pavlo-stepanovych вул. Дорошенка, 41, каб. 62.
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (79000, Львів, вул. Дорошенка 41, географічний факультет, ауд. 62); за домовленістю можливі онлайн-консультації через TEAMS, ZOOM. Для погодження часу онлайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача.
Сторінка курсу	https://geography.lnu.edu.ua/course/kontseptual-ni-zasady-filosofii-dovk
Інформація про курс	Запропонований нормативний курс "Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування" розроблений таким чином, щоб забезпечити необхідні теоретичні знання та компетенції, обов'язкові для формування у магістрів ОПП «Географія» системних знань про філософські основи процесу природокористування. Навчальна дисципліна скерована також на формування практичних навиків для вирішення прикладних завдань застосування філософських методів дослідження для різних видів природокористування.
Коротка анотація курсу	Дисципліна "Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування" є нормативною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки для магістрів ОПП «Географія» зі спеціальності 106 "Географія", яка викладається у першому семестрі обсягом 3 кредити (за ECTS).
Мета та цілі курсу	**Метою** викладання навчальної дисципліни "Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування" є навчити студентів розумінню методології сучасних філософських проблем довкілля та природокористування. **Основними завданнями** вивчення дисципліни " Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування" є: • конкретизація загально філософських знань отриманих студентами раніше, в органічній взаємодії з матеріалом багатьох інших дисциплін, що відбиває тенденцію інтеграції наукового знання в галузі взаємодії суспільства та природи. • довести до студентів методику використання загально філософських категорій у природознавстві, зокрема в географічних дослідженнях. Також у результаті навчання студенти мають набути таких загальних і спеціальних (фахових) компетентностей.

	Загальні компетентності: ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення. **Спеціальні (фахові) компетентності:** СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів. СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.
Література для вивчення дисципліни	**Основна** 1. Гаврилишин Б. До ефективних суспільств. Дороговкази в майбутнє: доп. Римському Клубові. Вид. 3-тє, допов. К.: Унів. вид-во Пульсари, 2009. 248 с. 2. Єрмоленко А.М. Соціальна етика та екологія. Гідність людини – шанування природи: моногр. К.: Лібра, 2010. 416 с. 3. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: навч. посіб. для післядипломної освіти. Суми: ВТД „Університетська книга", 2006. 383 с. 4. Мороз С.А., Онопрієнко В.І., Бортник С.Ю. Методологія географічної науки: навч. посіб. К.: Заповіт, 1997. 333 с. 5. Назарук М.М. Соціальна екологія: взаємодія суспільства і природи : навч. посіб., Львів, ЛНУ імені Івана Франка. 2013. 348 с. 6. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 7. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету; Лабораторія тематичного картографування, 2013. 54 с. 8. Причепій Е.М., Черній А.М. Філософія: підручн. К., Академвидав, 2008. 9. Рижак Л. Філософія сталого розвитку людства: навч.-метод. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 518 с. 10. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 11. Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки і техніки: підручн. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с. 12. Філософський енциклопедичний словник / В.І. Шинкарук та ін., К., Інститут філософії імені Г. Сковороди НАН України, 2002. 750 с. **Допоміжна** 1. Апель К.О. Екологічна криза як виклик дискурсивній етиці // Комунікативна практична філософія. К.: Лібра, 1999. С. 429. 2. Браун Л. Виклики нового століття // Стан світу-2000. К.: Інтелсфера, 2000. С. 3-22. 3. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя. К.: Альтерпрес, 2004. 100 с. 4. Голубець М.А. Середовищезнавство (інвайронментологія). Львів: Компанія „Манускрипт", 2010. 176 с. 5. Гор А. Земля в рівновазі. Екологія і людський дух. К.: Інтелсфера, 2001. 393 с.

	6. Дайсон Е. Життя за доби Інтернету. К.: Видавничий дім „Альтернативи", 2002. 344 с. 7. Данилишин Б.М. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України. К.: РВПРС України, 1999. 716 с. 8. Екологічне управління: підручн. / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. К.: Либідь, 2004. 432 с. 9. Батман З. Глобалізація. Наслідки для людини і суспільства. К.: Видавничий дім „Києво-Могилянська академія", 2008. 109 с. 10. Книш М.М., Котик Л.І. Глобальні проблеми людства : навч. посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 330 с. 11. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: навч. посіб. К.: Заповіт, 1996. 352 с. 12. Кремень В.Г. Філософія управління: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Знання України, 2007. 360 с. 13. Лісовський С.А. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України. Київ, 2009. 296 с. 14. Маєр-Абіх Клаус Міхаель. Повстання на захист природи. Від довкілля до спільносвіту: переклад з нім. Київ: Лібра, 2004. 196 с. 15. Марушевський Г.Б. Етика збалансованого розвитку: моногр. К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2008. 440 с. 16. Мороз С.А. Історія біосфери Землі: навч. посіб.; у 2 кн. К.: Заповіт. 1996. 440 с. 17. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. К.: Абрис.1995. 336 с. 18. Руденко В.П., Швиденко А.Й., Євдокименко В.К. Екологічні основи оптимізації природокористування. К., 1999. 200 с. 19. Проблеми сталого розвитку України. К.: „БМТ", 2001. 423 с. 20. Програма дій „Порядок денний на XXI століття": пер. з англ. К.: Інтелсфера, 2000. 360 с. 21. Синякевич І. Екологічна політика. Стратегія подолання глобальних екологічних загроз. Львів: Вид-во ЗУКЦ, 2011. 332 с. 22. Тоффлер Е. Третя хвиля: пер з англ. К.: Видавничий дім „Всесвіт", 2000. 480 с. 23. Туниця Ю.Ю. Екологічна Конституція Землі. Ідея. Концепція. Проблема. Львів: Видав центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 298 с. 24. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. К.: Знання, 2006. 300 с. 25. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у XX ст. (географічний аспект). К.: Академперіодика, 2005. 320 с. 26. Фермеерс Е. Очі панди. Філософське есе про довкілля. Львів: Світ, 2000. 72 с. 27. Фрідмен Т. Лексус і оливкове дерево. Зрозуміти глобалізацію. Львів, 2002. 624 с. 28. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку. Львів: Кальварія, 2005, 380 с.
Обсяг курсу	48 годин аудиторних занять (з них 32 годин лекцій і 16 годин семінарських/практичних занять) та 42 години самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:** • основні сучасні концепції взаємодії суспільства та довкілля; • закономірності формування компонентів довкілля; • шляхи його збереження та охорони на засадах сталого розвитку. **вміти:**

	• використовувати загальнофілософські категорії та поняття при проведенні наукових досліджень з природознавства; • самостійно використовувати здобуті знання в галузі природокористування та філософії довкілля; • проводити комплексні дослідження з питань збалансованого (сталого) розвитку з додержанням вимог природоохоронного законодавства. Цей курс повинен сприяти набуттю таких **програмних результатів навчання**: ПРН 8. Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки. ПРН 11. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму. ПРН 12. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень.
Ключові слова	Географія, філософія, екологія, довкілля, природокористування, загально-філософські категорії і поняття, потреби, сталий розвиток.
Формат курсу	Очний
	Проведення лекцій, семінарських занять та самостійна робота.
Теми	Подано нижче у таблиці СХЕМА КУРСУ “Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування”.
Підсумковий контроль, форма	Письмовий іспит у кінці першого семестру.
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з загальної географії, основ екології, загальної філософії, раціонального використання природних ресурсів, соціоекології.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Основними формами навчання є лекційна подача матеріалу, проведення семінарських занять, а також організація самостійної роботи студентів. Вивчення дисципліни супроводжується інформаційними, ілюстративними та проблемними методами навчання. Лекції супроводжуються демонстрацією схем, таблиць з використанням мультимедійного обладнання. На семінарських заняттях роз’яснюють зміст завдань і послідовність і методи та їх вирішення.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребує використання мультимедійного обладнання та програм ZOOM і TEAMS (для забезпечення дистанційного навчання) Для вивчення курсу достатньо володіти такими програми як Microsoft Office Word, Microsoft Office Excel, Microsoft Office PowerPoint, Paint.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховують за таким співвідношенням: • семінарські заняття: максимальна кількість балів – 50 • іспит: максимальна кількість балів – 50 Підсумковий іспит виконують в аудиторії або в онлайн-режимі. Підсумкова максимальна кількість балів – 100.
Питання до іспиту	1. “Філософія природи” як галузь філософії. 2. Філософія природи (натурфілософія) як перехідна ланка між емпіричним і теоретичним. 3. Діалектика як всезагальна форма викладу змісту теоретичного

	природознавства. 4. Виникнення глобальних проблем людства, їх суть та зміст. 5. Діяльність Римського клубу, його роль в усвідомленні глобальних проблем сучасності. 6. Проблеми людини як фокус усіх глобальних проблем. 7. Формування філософії глобальних проблем та висунення завдання сталого розвитку. 8. Категорії та їх роль у системі наукового знання. 9. Ресурс розвитку як категорія соціально-економічної та екологічної теорії. 10. Види ресурсів та їх роль у розвитку суспільства. 11. Зміст поняття потреби у філософській теорії. 12. Еволюція потреб у ході розвитку суспільства. 13. Проблема „людина-світ” у контексті діалектики частини і цілого. 14. Основні світоглядні та соціокультурні парадигми ставлення людини до світу. 15. Природа в системі естетичних та морально-етичних цінностей людства. 16. Антропоцентризм і біоцентризм та їх роль у розв’язанні проблем сталого розвитку. 17. Значення філософської методології у суспільній практиці. 18. Природа людини та сфера розуму: антропоноосферні суперечності. 19. Сфера розуму і світ інформації. 20. Еволюція уявлень про взаємодію суспільства та природи. 21. Погляди на взаємодію природи і людини в епоху середньовіччя. 22. Філософія Гегеля про розвиток природи та суспільства. 23. С. Подолинський та його осмислення проблем довкілля. 24. Глобальні соціально-екологічні проблеми і шляхи їх розв’язання. 25. Екологічна психологія і її роль у розв’язанні філософських проблем довкілля. 26. Екологічна свідомість та її роль у природокористуванні. 27. Екологічна освіта та її місце у розв’язанні проблем довкілля. 28. Проблеми формування екологічної культури. 29. Релігія і проблеми взаємодії суспільства та природи. 30. Етика довкілля та її роль у розв’язанні проблем сталого розвитку. 31. Екологічна складова нового гуманізму. 32. Поняття „розвиток” як філософська категорія сталого розвитку. 33. Екологічне виховання як складова розв’язання проблем взаємодії суспільства та природи. 34. Екологічна поведінка та її філософське осмислення. 35. Сучасна екологічна криза і шляхи її подолання. 36. Екологічний зміст науково-технічної революції. 37. Соціально-екологічна політика та завдання сталого розвитку. 38. Взаємодія суспільства та природи в їх історичному розвитку. 39. Природа та соціальне буття людини. 41. Екологізація людської діяльності. 42. Екологічна культура як діяльність. 42. Основні виміри екологічної культури. 43. Природа як ресурс. 44. Продовольчі ресурси і розвиток людства. 45. Діяльність людини і екологічні кризи. 46.Багатовимірність відношення „людина – світ”. 47.Проблемаи оптимізації та системи „суспільство – природа”.

	48. Соціально-філософська сутність феномену природокористування.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості викладання курсу буде надано по завершенні курсу.

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Семінарські заняття та самостійна робота								Іспит	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				50	100
T_1	T_2	T_3	T_4	T_5	T_6	T_7	T_8		
5	5	5	5	5	5	5	5		

T_1, T_2, … T_6 – теми семінарських занять.
За відвідування семінарських занять студент може отримати 10 балів.
Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	**Оцінка ECTS**	**Оцінка за національною шкалою**	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	**для заліку**
90 – 100	**A**	відмінно	зараховано
81 – 89	B	добре	
71 – 80	C		
61 – 70	D	задовільно	
51 – 60	E		
21 – 50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 20	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

СХЕМА КУРСУ «Концептуальні засади філософії довкілля і природокористування»

Тиждень	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)*	Література	Завдання, год.	Термін виконання
Змістовий модуль 1. Географічний аспект філософії довкілля та природокористування					
1	**Тема 1. Філософське осмислення наукознавчих вимірів довкілля.** Наука в сучасному суспільстві та її природознавчі виміри. Багатофункціональне значення науки в контексті довкілля. Методологічні аспекти наукового вчення про довкілля. Специфіка науки та філософії. Філософія довкілля в структурі соціоприродного знання.	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Кремень В.Г. Філософія управління: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: Знання України, 2007. 360 с. 3. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 4. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету; Лабораторія тематичного картографування, 2013. 54 с.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Співвідношення філософії довкілля і процесу природокористування.** Періодизація історії взаємовідносин суспільства та природи. Її характеристика. Діяльність як об'єктивний процес взаємодії між людьми і природою. Промислова революція і її вплив на освоєння природного простору та природних багатств.	

				Еволюція уявлень про взаємодію людського суспільства і природи.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	
2	**Тема 2. Розвиток уявлень про взаємодію суспільства та природи.** Античні часи – епоха накопичення знань про природу. Середньовічна епоха – природа як символ божества. Епоха відродження. Погляди на довкілля у філософії Нового часу. Природокористувння й охорона довкілля.	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 3. Мороз С.А., Онопрієнко В.І., Бортник С.Ю. Методологія географічної науки: навч. посіб. К.: Заповіт, 1997. 333 с. 4. Причепій Е.М., Черній А.М. Філософія: підручн. К., Академвидав, 2008.	2 год.	2 тижні
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	
3	**Тема 3. Головні категорії філософії довкілля та природокористування.** Мова	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О.	2 год.	

	науки, її основні компоненти. Категорії та їх роль у системі наукового знання. Категорії філософії та спеціальних наук. Розвиток як філософська категорія. Еволюція і революція, прогрес і регрес у розвитку суспільства.	Семінарське заняття	Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 3. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету, 2013. 54 с. 4. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 5. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год. **Основні категорії сучасного природокористування.** Категорії та їх роль у системі наукового знання. Розвиток як філософська категорія. Еволюція та революція, прогрес і регрес у розвитку суспільства. Категоріальний статус поняття системи „суспільство – природа” Ресурс розвитку як категорія. Види ресурсів розвитку суспільства.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	

4	**Тема 4. Роль методології в науковому пізнанні.** Методологія – вчення про методи і принципи пізнання. Принципи методології та їх загальна характеристика. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання. Поняття про методи, їх класифікація та зв'язок із філософською теорією.	Лекція	1. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 2. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 3. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції 2 год. 3	
5	**Тема 5 Географічний аспект проблем взаємодії суспільства і природи.** Логіко-пізнавальний апарат географічного дослідження**.** Мова географії та процес її формалізації. Карта як специфічний засіб пізнання в географії. Внесок фізичної та суспільної географії у розв'язання проблем оптимізації природокористування.	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 3. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету; Лабораторія тематичного картографування, 2013. 54 с.	2 год.	2 тижні
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	

			4. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 5. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.		
6	**Тема 6. Глобальні проблеми людства, їх роль у розв'язанні проблем природокористування.** Суть філософії глобальних проблем людства. Демографічні проблеми сучасності. Глобальні зміни біосфери та довкілля. Роль світової громадськості у вирішенні глобальних проблем.	Лекція	1. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 2. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету; Лабораторія тематичного картографування, 2013. 54 с. 3. Людмила Рижак. Філософія сталого розвитку людства: навч.-метод. посіб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 518 с.	2 год.	2 тижні
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	
7	**Тема 7. Соціум як унікальний феномен у світовому просторі.** Універсум як світогляд. Людина як	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О.	2	2 тижні

	унікум у світовому просторі. Особливості біологічного і соціального в людині. Космічне природознавство і його представники. Концепція ноосфери В. Вернадського та сучасність.	Самостійна робота	Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 3. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету, 2013. 54 с. 4. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 5. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	
8	**Тема 8. Потреби людини та природокористування.** Поняття потреби та їхня класифікація. Потреби людини у природних ресурсах. Еволюція потреб з розвитком суспільства. Споживацтво – причина зростання потреб і руйнації довкілля.	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 3. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 4. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Людські потреби в контексті сталого розвитку.** Поняття потреби. Основні види потреб. Еволюція потреб у ході розвитку суспільства. Потреби як показник рівня якості життя.	

				Перехід до розумних потреб як умова оптимізації розвитку суспільства.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	
9	**Тема 9. Відношення „Людина – природа” та його форми.** Практичне ставлення людини до природи та його риси. Теоретичне (пізнавальне) ставлення людини до природи та його риси. Ставлення до світу та його культурно-історичний характер. Ставлення до природи як до невичерпної скарбниці ресурсів.	Лекція	1. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 2. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 3. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Етноментальність та середовище.** Роль природного довкілля у формуванні етносу. Геокультура народу та його екологічна свідомість. Етнос і довкілля як цілісне явище. Етнокультурні витоки екологічного світогляду українців.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	

10	**Тема 10. Філософські аспекти взаємозв'язку природокористування та інформації.** Сутність поняття „інформація". Філософські аспекти дослідження проблем інформації. Діалектика взаємовідносин між причинністю, визначеністю, інформацією та природокористуванням. Суть поняття „екологічна інформація". Екологічна інформація в Україні.	Лекція	1. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 2. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету, 2013. 54 с. 3. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 4. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Самостійна робота		3 год.	
11	**Тема 11. Діалектика пізнавального освоєння природи.** Емпіричне, теоретичне і методичне як основні щаблі пізнавального освоєння природи. Діалектика як метод побудови (викладу) системи науково-теоретичного знання про природу. Визначальні риси екологізації та їх характеристика. Ідея екологічного імперативу.	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 3. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	
12	**Тема 12. Філософія соціального і біологічного в процесі пристосування людини до**	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О.	2 год.	2 тижні

	довкілля. Людський організм – продукт еволюційного розвитку живої речовини. Концепції співвідношення соціального і біологічного в людині. Індивідуальне та соціальне буття людини.	Самостійна робота	Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 3. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	Опрацювання матеріалу лекції 3 год.	
13	**Тема 13. Філософія й етика природокористування: історія і сучасність.** Етичні основи філософії довкілля та природокористування. Природа як цінність. Довкілля як об'єкт естетичного відношення. Естетичн діяльність як засіб регуляції відносин людини і довкілля.	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 3. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 4. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Етичні основи иприродокористування.** Основні парадигми ставлення людини до світу. Історичні корені європейської цивілізації. Розвиток етичного знання в XX ст. Антропоцентризм та екоцентризм. Формування біоетики, етики землекористування, етики довкілля. Етика довкілля та її роль у розв'язанні проблем сталого розвитку.	

		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	
14	**Тема 14. Глобалізація та глобальні проблеми в контексті довкілля і природокористування.** Суть філософії глобальних проблем людства. Демографічні проблеми сучасності. Глобальні зміни біосфери т довкілля. Роль світової громадськості у вирішенні глобальних проблем.	Лекція	1. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 2. Назарук М.М., Теліш П.С. Філософія довкілля і природокористування: навч. посіб. для магістрів географічного факультету. Львів: Малий видавничий центр географічного факультету, 2013. 54 с. 3. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 4. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Глобальні проблеми сучасності та їх філософське осмислення.** Суть і зміст глобальних проблем. Класифікація глобальних проблем. Демографічні проблеми людства і його розвиток. Глобальні екологічні проблеми та причини їх виникнення. Голод як соціальне зло сучасності. Роль Римського клубу в усвідомленні	

				глобальних проблем.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	
15	**Тема 15. Інформаційна складова вчення про довкілля.** Як інформація змінює знання про довкілля та природокористування. Роль рішень Оргуської конвенції у формуванні екологічної інформації. Специфіка інформаційного забезпечення про стан довкілля в Україні	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Мороз С.А., Онопрієнко В.І., Бортник С.Ю. Методологія географічної науки: навч. посіб. К.: Заповіт, 1997. 333 с. 3. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 4. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 5. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Інформація та її роль у вирішенні проблем природокористування.** Сутність поняття „інформація”. Інформація як найважливіший ресурс розвитку людства. Філософські аспекти дослідження проблем інформації. Роль рішень Оргуської Конвенції у формуванні екологічної інформації.	

				Екологічна інформація в Україні.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	
16	**Тема 16. Сталий (збалансований) розвиток як новий етап у вирішенні проблем довкілля т природокористування.** До історії формування концепції сталого розвитку. Мета й основні принципи сталого розвитку. Декларація Ріо-Де-Жанейро з навколишнього середовища та розвитку. Сталий розвиток як екогуманістична перспектива людства	Лекція	1. Бачинський Г.О., Беренда Н.В., Бондаренко В.Д. Основи соціоекології / за ред. Г.О. Бачинського. К.: Вища школа, 1995. 238 с. 2. Мороз С.А., Онопрієнко В.І., Бортник С.Ю. Методологія географічної науки: навч. посіб. К.: Заповіт, 1997. 333 с. 3. Назарук Микола. Філософія довкілля та природокористування: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 302 с. 4. Семенюк Е.П. Філософські засади сталого розвитку. Львів: Афіша, 2002. 200 с. 5. Філософія: навч. посіб. / за ред. І.Ф. Надольного. К.: Вікар, 1997. С. 433-476.	2 год.	2 тижні
		Семінарське заняття		2 год. **Системний характер суспільного життя і концепція сталого розвитку України.** Сучасна соціально-економічна та екологічна ситуація в Україні. Основні напрями і пріоритети забезпечення сталого розвитку в Україні. Роль міжнародного співробітництва в забезпеченні сталого розвитку. Сталий розвиток як	

				екогуманістична перспектива людства.	
		Самостійна робота		Опрацювання матеріалу лекції, підготовка до семінарського заняття. 2 год.	